

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

Slika: UNICEF / Vincent Tremeau /Burkina Faso 2019

Preuzeto sa:

<http://socialserviceworkforce.org>

Nezvanični prevod: Ivana M. Jakšić¹

KOVID-19: ZAŠTITA DECE OD NASILJA, ZLOSTAVLJANJA I ZANEMARIVANJA KOD KUĆE

UVOD²

Iako se svet suočio sa mnogim krizama, Kovid-19 je postavio izazove koji su bez presedana. Antonio Gutereš, generalni sekretar UN-a, sugeriše da se pandemija koronavirusa brzo pretvara u „širu krizu prava deteta”. Medijski izveštaji ukazuju na porast nasilja u porodici i nasilja nad decom. Sasvim je jasno da su faktori rizika za nasilje, zlostavljanje i zanemarivanje dece koja su zatvorena u kućama u porastu. Istovremeno, neke od Kovid-19 preventivnih mera naglo su odsekle decu od pozitivnih i podržavajućih veza na koje se oslanjaju kada su u nevolji, u okviru škole, proširene porodice i zajednice. Prava deteta na

¹ Asistentkinja na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Beogradu, Odeljenje za socijalnu politiku i socijalni rad

² Predloženi način citiranja: Savez za zaštitu dece u humanitarnoj akciji, Zaustavljanje nasilja nad decom, UNICEF, SZO, COVID-19: Zaštita dece od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja u kući, [The Alliance for Child Protection in Humanitarian Action, End Violence Against Children, UNICEF, WHO, COVID-19: Protecting Children from Violence, Abuse and Neglect in the Home], Verzija od 1. maja 2020. godine.

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

bezbednost i zaštitu koja su navedena u Konvenciji o pravima deteta i Minimalnim standardima za zaštitu dece u humanitarnim akcijama su ugroženi.

Ova tehnička beleške, koja se oslanja na izveštaje sa terena, ispituje probleme sa kojima se deca mogu suočiti dok zemlje sprovode mere karantina u kućnim uslovima kako bi suzbile širenje Kovid-19. Zatim se iznose strategije preventivne zaštite i reagovanja sa ciljem da se ojača zaštita dece u svim vrstama domova.

1. Nasilje, zlostavljanje i zanemarivanje dece u porodici u kontekstu Kovid-19

Sva deca - to su ljudi mlađi od 18 godina - mogu biti ranjiva na nasilje, zlostavljanje i zanemarivanje. Takva kršenja prava mogu se dogoditi u kućnom okruženju pod starateljstvom roditelja i drugih članova porodice. Sva deca, posebno devojčice, izloženi su velikom riziku od seksualnog nasilja. Takođe, deca su ugrožena i van kuće. Ovo se posebno odnosi na decu koja su lišena slobode ili žive na ulici, u institucijama, povezana su sa oružanim snagama ili grupama, bave se dečijim radom ili žive u situacijama sukoba i nesigurnosti, kao i na izbeglice, interno raseljenu decu, decu migrante i pravno nevidljivu decu (deca bez državljanstva).

Porodični dom bi trebao biti prva linija odbrane i zaštite deteta. Stresori povezani sa Kovid-19 prete toj odbrani. Domaćinstva širom sveta teško se nose sa novim ograničenjima putovanja i rada, zabrinutošću za zdravlje, obezbeđivanje hrane, finansijskom nestabilnošću na ličnom i globalnom nivou i protivrečnim informacijama o nizu pitanja.

Pored toga, milioni dece žive u mestima koja su uspostavila neki oblik karantina i izolacije unutar kuća. Ove mere su poremetile i formalne i neformalne zaštitne sisteme koji u uobičajenim okolnostima identifikuju i reaguju u situacijama kada su deca pod rizikom. Škole i zajednice su previše opterećene i / ili nisu u mogućnosti da podrže dobrobit dece i porodica. U skućenom prostoru, negovatelji sada moraju upravljati školovanjem svoje dece, kao i sopstvenim poslom i uobičajenom brigom o deci i drugim licima u okviru domaćinstva. Nepredvidivi i iznenadni događaji, poput smrti u porodici, mogu dovesti do promena u raspodeli zaduženja unutar domaćinstva. Deca, posebno adolescenti, mogu se suočiti sa pojačanim pritiskom da pomognu u obezbeđivanju različitim potreba porodice.

Uobičajeni faktori rizika od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja povezanih sa Kovid-19 uključuju:

- povećano siromaštvo i nesigurnost u obezbeđivanju hrane zbog gubitka radnog mesta i prihoda;
- nemogućnost dece da pristupe obrazovanju uživo ili putem interneta;
- porast digitalne aktivnosti dece i smanjenje nadzora od strane negovatelja, što izlaže decu većim rizicima u digitalnom okruženju;
- odsustvo hranljivih obroka koje su prethodno obezbeđivale škole i programi zaštite i nege;
- prekid mreža vršnjačke i socijalne podrške za decu / negovatelje;
- prekid usluga u zajednici i socijalne podrške za decu / negovatelje;

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

- prekid u rutinama dece / negovatelja;
- povećana upotreba alkohola i / ili supstanci kod adolescenata / negovatelja; i
- *ad hoc* aranžmani brige o deci.

Bilo koji od ovih faktora može povećati rizik od štete za decu koja su već zarobljena u nasilničkim i zanemarujućim situacijama. Ovi faktori takođe mogu povećati potencijal da negovatelji koji su pod stresom postanu nasilni ili započnu zlostavljanje. Ovi novi stresovi dešavaju se u vreme kada su deca manje vidljiva pojedincima i profesionalcima koji se obično bave njihovom zaštitom, i kada su usluge zaštite dece i porodice preopterećene i prekinute.

2. Sprečavanje i reagovanje na nasilje, zloupotrebu i zanemarivanje dece tokom Kovid-19

Zaštita dece od nasilja tokom pandemije Kovid-19 zahteva da svi sektori preduzmu koordinisane mere. U tabeli ispod prikazani su mogući postupci.

Prevenција

Uticati na socijalne norme i povezana ponašanje kako bi se bolje zaštitila deca kod kuće

- Identifikujte pozitivne i negativne mehanizme prevladavanja ili ponašanja koja su pojačana i pogoršana pandemijom (npr. upotreba alkohola).
- Razvijajte kulturološki i uzrasno prikladne poruke kako bi se podstaklo pozitivno ponašanje i obeshrabrilo negativno.
- Širite poruke putem kontekstualno prikladnih nisko i visokotehnoloških medija, uključujući online poruke, tekstualne poruke, lokalne radio stanice, zvučnike i druga rešenja.
- Radite sa zajednicama i verskim vođama na podizanju svesti i uticaju na pozitivno ponašanje.
- Uključite informacije o zaštiti dece od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja tokom Kovid-19 u opšte javno informisanje o zdravlju, u obrazovne platforme i unutar postojećih programa.

Omogućite pristup resursima za pozitivno roditeljstvo

Obezbediti roditeljima i starateljima, uključujući one koji su najteže dostupni, razne pristupačne resurse koji podržavaju pozitivno roditeljstvo, nenasilnu disciplinu i pozitivne veštine prevladavanja i upravljanja stresom.

Ojačati ulogu škola i obrazovnih aktera u pružanju podrške deci u nevolji

- Pomozite deci da ponovo uspostave radne navike i obrazovne rutine kroz učenje na daljinu i radeći sa javnim i privatnim subjektima kako bi se deci omogućio pristup nastavi i virtuelnim platformama za učenje (npr. pristup internetu, prenosni računari / tableti itd.)

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

- Omogućite deci stalni pristup školskom savetovanju putem telefonske ili internetske podrške tamo gde kontakt licem u lice nije moguć, uz omogućavanje savetnicima ili drugom relevantnom školskom osoblju da nastave praćenje dobrobiti dece u rizičnim porodicama.
- Ohrabrite školske savetnike da rade sa decom pod rizikom na razvijanju njihovih ličnih sigurnosnih strategija.

Prepoznavanje i prijavljivanje

Ojačati i prilagoditi linije za pomoć deci

- Obezbediti dodatne resurse za prilagođavanje i jačanje linija za pomoć deci kako bi radile u kontekstu Kovid-19, uključujući poboljšanje kapacitet za obuku za deci prilagođeno Kovid-19 savetovanje, kao i prilagođene i relevantne strategije upućivanja.

Podići svest niza profesionalaca o njihovim ulogama u prepoznavanju i prijavljivanju znakova zlostavljanja ili zanemarivanja

- Obavestite profesionalce koji mogu imati kontakt sa decom uprkos merama socijalnog distanciranja (npr. farmaceuti, lekari, medicinsko osoblje, školsko osoblje, policija, spasioци) o njihovim ulogama u prepoznavanju i prijavljivanju znakova zlostavljanja i zanemarivanja.

Usluge za zaštitu dece i porodice

Podržite porodice u nevolji

- Obezbediti hitnu novčanu pomoć ugroženim porodicama kako bi ublažili životne nedaće povezane sa Kovid-19.
- Ojačati kapacitete zaposlenih u sistemu socijalne zaštite u pružanju podrške deci i porodicama suočenim sa posebnim izazovima, kao što su mentalna bolest negovatelja, invaliditet, zavisnost od droga i / ili nasilje u porodici, koji su se možda povećali zbog pandemije.

Odredite i podržite zaštitu dece kao suštinsku uslugu

- Podržite državne zvaničnike nadležne za pitanja dečije zaštite da ispunjavaju svoje zakonom propisane dužnosti tokom odgovora na Kovid-19.
- Podržite sve pojedince koji se bave zaštitom dece na nivou zajednice u pružanju ovih usluga u osetljivim kontekstima i humanitarnoj krizi.
- Osnažiti pružaoce socijalnih usluga da efikasno procene rizik licem u lice nasuprot telefonskoj / onlajn podršci (i za postojeće i za nove slučajeve), uz dužno uvažavanje bezbednosti dece pod rizikom od nasilja, kao i da sprovedu kućne posete kada je to neophodno.
- U situacijama kada radnici socijalnih službi imaju interakciju licem u lice sa bolesnim pojedincima ili njihovim direktnim kontaktima, obezbedite odgovarajuću ličnu zaštitnu opremu u skladu sa SZO ili nacionalnim propisima.

Osigurati kontinuitet usluga za dečije i porodične sudove

- Osigurati da dečiji i porodični sudovi nesmetano funkcionišu uz prilagođavanje merama zaštite javnog zdravlja.
- Nastaviti sa održavanjem hitnih saslušanja i izvršavanjem sudskih naloga za brigu i zaštitu dece koja su u neposrednom riziku od zanemarivanja ili zlostavljanja.

Specijalizovane usluge za decu i porodice

- Prilagođavanje i nastavak pružanja usluga koje ublažavaju faktore rizika od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja (npr. mentalno zdravlje negovatelja, zloupotreba supstanci, nasilje u porodici itd.).
- Prilagođavanje i nastavak ključnih intervencija usmerenih na zaštitu dece u već postojećim humanitarnim okolnostima koje podržavaju decu, porodice i zajednice i promovišu jedinstvo porodice.
- Povećati kapacitet sistema porodičnog alternativnog smeštaja kako bi se sprečilo nepotrebno institucionalno zbrinjavanje tokom pandemije.
- Obezbediti deci koja doživljavaju traumu virtuelnu specijalizovanu kliničku i psihosocijalnu podršku kada mere javnog zdravlja sprečavaju kontakt licem u lice.

3. Kontekstualna razmatranja

Da bi bile efikasne, preporuke za politiku i praksu moraju biti u skladu sa nacionalnim i / ili lokalnim kontekstom i biti vođene principima „najboljeg interesa deteta“ i „ne naštetiti“. Predložene akcije pronađene u ovoj tehničkoj beleški moraju biti kontekstualizovane. Gde je to moguće, prilagođavanja treba obaviti uz konsultaciju sa decom, porodicama i zajednicama, uz pažljivo razmatranje sledećih faktora:

- **Faza odgovora na izbijanje epidemije u vašem kontekstu:** Na pojavu nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja kao i na sposobnost sprečavanja i reagovanja na njih utiču mere koje se koriste za kontrolu širenja Kovid-19. Pandemijski odgovor je dinamičan proces koji može uključivati pripremljenost, odgovor i oporavak. Nedovoljno poznata priroda i kontinuirani razvoj našeg razumevanje Kovid-19, zahteva da se akteri u okviru zaštite dece brzo prilagođavaju i menjaju spremnost i planove za reagovanja koji su usmereni na osnovne usluge zaštite dece i porodice. Aktivnosti zaštite će se razlikovati u sledećim fazama koje se ne odvijaju linearno:
 - Spremnost: Mere ublažavanja se očekuju, ali još uvek nisu uspostavljene.
 - Odgovor (ublažavanje): Na snazi su stroge mere kontrole (npr. zatvaranje (lockdowns), socijalno distanciranje, ograničenje kretanja, itd.).
 - Oporavak: Stroge mere ublažavanja ukidaju se odjednom ili u fazama.
- **Postojeći uslovi:** Bilo koja strategija reagovanja na nasilje u kući mora biti formulisana u skladu sa informacijama o postojećim rizicima i ranjivostima povezanim sa:
 - prevalenca, učestalost, faktori rizika i pokretači nasilja u kući i zajednici;
 - postojeće politike, procedure i institucionalni aranžmani za pružanje usluga zaštite dece;

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

- postojanje i stepen humanitarne krize; i
 - dostupnost finansijskih i socijalnih resursa.
- **Povezivanje i drugi odgovarajući mehanizmi komunikacije:** Digitalni pristup može olakšati virtuelnu obrazovnu, finansijsku i socijalnu podršku. Može da podrži kontinuirano pružanje socijalnih usluga i ustavnih obaveza vlade, poput konferencija o slučajevima ili saslušanja dece. Važno je zalagati se za digitalni pristup, u pogledu opreme i pristupa Internetu. Takođe je važno zalagati se i za ne-digitalna rešenja (npr. obrazovne radio programe, usluge tekstualnih poruka (npr. RapidPro) i sisteme zvučnika), kako bi različite vrste podrške pružile i onima bez digitalnog pristupa.
- **Upotreba podataka za pokretanje akcija:** Brza situaciona analiza i korišćenje postojećih ili novih podataka, zajedno sa stalnim nadzorom i praćenjem, mogu osigurati da su mere reakcije relevantne i ukazati na efikasnost intervencija. Podaci bi trebali biti razvrstani prema starosti, polu, invaliditetu i drugim lokalno relevantnim faktorima (npr. socioekonomski status, rasa) kako bi se bolje razumele jedinstvene potrebe dece. Kada je to moguće, treba razmotriti višesektorske procene i treba razmotriti učešće dece i porodice. Analiza administrativnih podataka o linijama za pomoć, obaveštenja, upravljanje slučajevima i pružanja drugih usluga od vitalnog je značaja za formulisanje odgovora.

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

Resursi

Tehničke beleške i aneksi

Tehnička beleška: Zaštita dece tokom pandemije Kovid-19
<https://alliancecpha.org/en/COVID19>

Tehnička beleška: Kovid-19 i deca lišena slobode
<https://alliancecpha.org/en/child-protection-online-library/technical-note-covid-19-and-children-deprived-their-liberty>

Zaštita dece tokom pandemije Kovid-19: Deca i alternativna nega

<https://alliancecpha.org/en/child-protection-online-library/protection-children-during-covid-19-pandemic-children-and>

Agenda za akciju

<https://violenceagainstchildren.un.org/news/agenda-action-8-united-nations-entities-launch-roadmap-protect-children-violence-response-covid>

Beleška za politike

Sažetak za politike UN-a: Uticaj Kovid-19 na decu
<https://unsdg.un.org/resources/policy-brief-impact-covid-19-children>

Važni resursa o Kovid-19

Savez za zaštitu dece u humanitarnim akcijama - zaštita dece i pandemija COVID-19
<https://alliancecpha.org/en/series-of-child-protection-materials/protection-children-during-covid-19-pandemic>

Globalno partnerstvo za okončanje nasilja nad decom Kovid-19 hab
<https://www.end-violence.org/protecting-children-during-covid-19-outbreak>

Stranica resursa globalnog saveza radne snage u socijalnoj zaštiti
<http://www.socialserviceworkforce.org/resources/database>

COVID-19 resursi Međunarodnog društva za sprečavanje zlostavljanja i zanemarivanja dece (ISPCAN)
<https://www.ispcan.org/covid19resourcepage/>

Roditeljstvo u doba Kovid-19
<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public/healthy-parenting>

Zajedno za devojčice – stranica sa Kovid-19 resursima
<https://www.togetherforgirls.org/covid-19/>

UNICEF stranice o koronavirusu
<https://www.unicef.org/coronavirus/covid-19>

SZO Državna i tehnička uputstva – Oboljenje od koronavirusa <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance>

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

The Global Women's Institute

THE GEORGE WASHINGTON UNIVERSITY

OFFICE OF THE SPECIAL REPRESENTATIVE OF THE SECRETARY-GENERAL ON
VIOLENCE AGAINST CHILDREN

Save the Children

Terre des Hommes
International Federation

Terre des hommes
Helping children worldwide.

THE UNIVERSITY
of EDINBURGH

Universidad de
los Andes
Colombia

Escuela de Gobierno
Alberto Lleras Camargo

